

Marzena Breza

Wyższa Szkoła Cła i Logistyki w Warszawie

KONWERGENCJA FISKALNA A CZŁONKOSTWO W UNII EUROPEJSKIEJ ORAZ W UNII GOSPODARCZEJ I WALUTOWEJ

1. Wstęp

Udział Polski w strukturach europejskich wymagał kilkuletnich dostosowań gospodarczych o charakterze instytucjonalno-systemowym. Decyzja o przystąpieniu Polski do UE jest równoznaczna, w dalszej perspektywie, ze staraniem się o włączenie naszego kraju do Unii Gospodarczej i Walutowej, z jednolitą walutą euro. Jednak zapewnienie Polsce członkostwa w UGW wymaga spełnienia warunków określonych w Traktacie z Maastricht. Warunki te, określane powszechnie jako kryteria konwergencji, dotyczą sfery monetarnej i fiskalnej państwa. Spełnienie ustalonych warunków ma na celu desygnowanie do strefy jednowalutowej państw, których kondycja ekonomiczna gwarantuje stabilność gospodarczą, w tym stabilny system finansowy.

Integracja w ramach Unii Europejskiej od początku lat 90. zintensyfikowała swój kierunek działań na rzecz integracji monetarnej, która poprzez swój komplementarny charakter ma przyczynić się do maksymalizacji korzyści z integracji gospodarczej. W tym okresie rozszerzaniu integracji w poziomie (przyjmowanie nowych członków) towarzyszyła integracja pionowa, prowadząca do ściślejszej współpracy w sferze gospodarczo-walutowej.

W przypadku nowych państw członkowskich UE, w tym Polski, akcesja do struktur europejskich wymusiła konieczność spełnienia kryteriów konwergencji gospodarczych, przez co stała się istotnym impulsem do dokonania i tak niezbędnych zmian, zwłaszcza w sferze poprawy finansów publicznych. Zapewnienie w momencie akcesji dyscypliny budżetowej w ujęciu długookresowym pozwoli na bezkolizyjne funkcjonowanie w Unii Gospodarczej i Walutowej. Jednocześnie samo włączanie się w nurt integracji walutowej prowadzi do tzw. importu zaufania

i wiarygodności poprzez obecność w strefie jednowalutowej, wśród najwyższej rozwiniętych gospodarek europejskich.

Celem artykułu jest wskazanie na konieczność realizacji procesu konwergencji pomiędzy strefą walutową a krajami kandydującymi. Intensyfikacja tego procesu powinna nastąpić przed rozszerzeniem struktur UGW. Takie bowiem działania przyczynią się zarówno do minimalizacji ryzyka szoków asymetrycznych w krajach pretendujących do członkostwa, jak i do zapewnienia stabilności gospodarczej krajów z obszaru jednowalutowego. Brak zbieżności gospodarczej jest powodowany w znacznym stopniu nierównowagą fiskalną, która stanowi główny nurt rozważań w niniejszym opracowaniu.

Zapewnienie stabilności monetarnej i fiskalnej państwa oraz zbieżność makroekonomiczna z krajami strefy euro prowadzą do minimalizacji ryzyka niepowodzenia procesu unifikacji walutowej, a jednocześnie zwiększają szansę na osiągnięcie znacznych korzyści wynikających z członkostwa w Eurosystemie.

Spełnienie równowagi budżetowej (na poziomie wymaganym przez TWE¹) determinuje czas przystąpienia krajów UE 10 do strefy euro, który w znacznym stopniu uwarunkowany jest sytuacją finansów publicznych. Zatem dopóki deficyt budżetowy oraz dług publiczny nie osiągną poziomu pozwalającego na spełnienie kryteriów fiskalnych z Maastricht, dopóty rozszerzenie strefy euro będzie niemożliwe, a termin bardziej odległy. Również efektywne funkcjonowanie w ramach unii walutowej wymaga zachowania niskiego poziomu inflacji oraz równowagi finansów publicznych. Już autorzy optymalnych obszarów walutowych zwracali uwagę na konieczność koordynacji polityki monetarnej i fiskalnej, utrzymywanie dyscypliny budżetowej, jako na warunek pozwalający na zwiększenie korzyści z integracji walutowej. Powszechnie w stabilności finansów publicznych upatruje się szansy na [2, s. 59]: zwiększenie inwestycji poprzez obniżenie stóp procentowych, niskie i stabilne oczekiwania inflacyjne, ułatwiające utrzymanie stabilności cen, zwiększenie oszczędności publicznych na rzecz wydatków budżetowych w przyszłości oraz zmniejszenie kosztów obsługi długu publicznego.

2. Problem równowagi budżetowej w wybranych europejskich koncepcjach unii walutowych

Na przełomie lat 60. i 70. powstało wiele propozycji budowy unii walutowej, którym towarzyszyło przekonanie o konieczności ujednoczenia systemu gospodarczego, w tym systemu podatkowego oraz narzędzi, którymi gospodarka dysponuje, realizując zadania makroekonomiczne.

¹ Por. kryteria konwergencji Unii Gospodarczej i Walutowej w Unii Europejskiej, zapisane w Traktacie z Maastricht oraz w Pakcie Stabilności i Wzrostu.

II Plan Barrea [11, s. 25] przewidywał konieczność poprawy efektywności w zakresie koordynacji polityki gospodarczej oraz wspólne ustalanie głównych kierunków globalnej polityki gospodarczej. W zakresie podatków przewidywano dalszą harmonizację systemów podatkowych państw członkowskich oraz zniesienie granic podatkowych.

Plan Wernera [1, s. 30-31] przewidywał konieczność unifikacji systemów podatkowych na obszarze Wspólnoty (ujednoczenie instrumentów polityki budżetowej – jednolity system i wysokość stawek podatkowych) jeszcze na etapie budowy obszaru jednawalutowego. Jednak realizowany częściowo proces budowy unii walutowej według planu Wernera nie zapewnił spełnienia warunku utrzymywania ustalonych orientacyjnych wielkości ekonomicznych i harmonizacji systemu podatkowego.

W kolejnej propozycji tworzenia unii walutowej, zawartej w tzw. raporcie Delorsa [5, s. 53; 9, s. 265], autorzy wskazywali na wymóg prowadzenia wspólnej polityki pieniężnej oraz zbieżności polityki gospodarczej, szczególnie polityki budżetowej, państw członkowskich. Dodatkowo Komitet Delorsa zaproponował członkom unii sposób i wielkość finansowania deficytów budżetów narodowych. Zdecydował, że deficyty budżetowe nie mogą być finansowane za pomocą kredytów udzielanych przez narodowe banki centralne.

Również zapisy Traktatu z Maastricht odnoszą się do sytuacji narodowych finansów publicznych, np. art. 116 stwierdza, że każde państwo członkowskie przed rozpoczęciem drugiego etapu realizacji UGW wprowadzi, jeśli jest to konieczne, wieloletnie programy zmierzające do zapewnienia trwałej zbieżności działań gospodarczych, zwłaszcza w zakresie stabilności cen i zdrowych finansów publicznych. II etap planu Delorsa, który ma swoje odzwierciedlenie w TWE, zakładał, iż w dziedzinie finansów publicznych przyszli członkowie UGW powinni spełniać kryterium fiskalne, nie przekraczając deficytu budżetowego o więcej niż 3% PKB, oraz ograniczyć dług publiczny do 60% PKB. W tym zakresie, porównując sytuację z lat 1993 i 1998, można po drugim etapie zauważyć istotną dynamikę, mającą na celu zbliżanie wyników w zakresie finansów publicznych do pożądaných z punktu widzenia członkostwa w UGW. Rok 1998, czyli koniec drugiego etapu UGW, pod względem salda budżetowego znacznie się różnił od sytuacji z 1993 r., który kończył I etap tworzenia unii. W latach 1994-1998 nastąpiło wyraźne przybliżenie państw kandydujących do spełnienia kryterium warunkującego członkostwo w UGW. Jest to istotny dowód na to, że rządy państw członkowskich wykazały się dużą determinacją, aby zakończyć II etap – decydujący o członkostwie w UGW, wynikami, które zapewniłyby spełnienie kryteriów z Maastricht. W celu potwierdzenia wcześniejszej tezy wystarczy dodać, że wszystkie z 15 krajów UE w 1998 r. wykazały się deficytem budżetowym mniejszym niż 3%, a w 6 krajach zanotowano nadwyżkę budżetową².

² Dania, Irlandia, Luksemburg, Finlandia, Szwecja i Wielka Brytania.

Jednak w odniesieniu do kryterium długu publicznego sytuacja przedstawiała się odmiennie. Sugerowana wielkość długu publicznego na poziomie 60% została osiągnięta tylko przez 7 krajów UE³. Pozostałe kraje wykazywały zadłużenie budżetowe na wyższym poziomie niż wielkość bazowa określona w TWE. Jednak zgodnie z art. 104 TWE kryterium długu publicznego można uznać za spełnione, jeżeli wielkość ta w wystarczającym stopniu zbliża się do wartości bazowej.

3. Stabilność fiskalna gospodarek – założycieli strefy euro

Wśród kryteriów fiskalnych dług publiczny był tym, który okazał się najtrudniejszy w realizacji. Referencyjny poziom długu publicznego został spełniony wyłącznie przez Finlandię, Francję, Luksemburg oraz Wielką Brytanię. Najwyższy poziom długu publicznego, podobnie jak w 1994 r., wystąpił w Belgii, Grecji oraz we Włoszech. Jednak to tendencja spadkowa w poziomie długu publicznego spowodowała, że ostatecznie Belgia i Włochy zostały przyjęte do UGW. Natomiast warunek utrzymania 3% deficytu budżetowego został spełniony przez prawie wszystkie kraje, bo z wyjątkiem Grecji, w której deficyt na koniec 1997 r. wyniósł 4% PKB.

Stopień realizacji kryteriów konwergencji odbiegał od wymaganego poziomu. Z raportów za lata 1994, 1995 i 1996 wynika bowiem, że większość państw UE nie spełniała warunków członkostwa w UGW. Dwie największe gospodarki europejskie – Francja i Niemcy, na koniec 1996 r. nie spełniły kryterium deficytu budżetowego. Niekorzystne wyniki gospodarcze nie pozwalały na spełnienie warunków członkostwa w UGW i wywołały dyskusję nad przesunięciem w czasie terminu realizacji III etapu UGW. Ta propozycja odroczenia etapu finalnego UGW pojawiła się m.in. ze strony Włoch, które nie spełniały na koniec 1996 r. żadnego z kryteriów monetarnych i fiskalnych. Ostatecznie Niemcy i Francja zobowiązały się do obniżenia deficytu budżetowego, Francja z 4% do 3% PKB, natomiast Niemcy z 3,4% do 3% PKB. Na koniec 1997 r. zostały zrealizowane kryteria deficytu budżetowego nie przekraczającego 3% PKB zarówno we Francji, jak i w Niemczech.

Wśród założycielskich państw strefy euro można było wyodrębnić 4 grupy krajów, które charakteryzowały się zróżnicowanym stopniem realizacji kryteriów konwergencji, warunkującym członkostwo w UGW [5, s. 110-111; 8, s. 324]. Pierwszą grupę krajów tworzyły te, których wyniki gospodarcze były najbliższe spełnieniu kryteriów zbieżności; do grupy tej zaliczono: Austrię, Belgię, Finlandię, Francję, Holandię, Irlandię, Luksemburg oraz Niemcy. Drugą grupę stanowiły Hiszpania i Portugalia, które należały do zwolenników UGW, jednak ich wyniki gospodarcze wymagały poprawy. Trzecią grupę tworzyły Grecja i Włochy, których sytuacja gospodarcza nie pozwalała na spełnienie kryteriów konwergencji. Dług

³ Dług publiczny nie przekraczający 60% w 1998 r. osiągnęły: Dania, Francja, Irlandia, Luksemburg, Portugalia, Finlandia i Wielka Brytania.

publiczny był zarówno w Grecji, jak i we Włoszech dwukrotnie wyższy od dopuszczalnego poziomu i wynosił odpowiednio 111,6% oraz 124,0% PKB. Ostatnią, czwartą grupę krajów tworzyły Wielka Brytania, Dania i Szwecja, zaliczane do państw niechętnych idei integracji walutowej, które ostatecznie pozostały poza strefą euro. Tabele 1 i 2 przedstawiają stopień spełnienia kryteriów fiskalnych w czasie realizacji II etapu tworzenia UGW.

Tabela 1. Poziom długu publicznego w krajach UE w latach 1994-1997

Kraj	Dług publiczny (w %)				Kraj	Dług publiczny (w %)			
	1994	1995	1996	1997		1994	1995	1996	1997
Austria*	65,4	69,2	69,5	66,1	Irlandia	89,1	82,3	72,7	66,3
Belgia	133,5	131,2	126,9	122,2	Luksemburg	5,7	5,9	6,6	6,7
Dania	78,1	73,3	70,6	65,1	Niemcy	50,2	58,0	60,4	61,3
Finlandia*	59,6	58,1	57,6	55,8	Portugalia	63,8	65,9	65,0	62,0
Francja	48,5	52,7	55,7	58,0	Szwecja*	79,0	77,6	76,7	76,6
Grecja	109,3	110,1	111,6	108,7	Wielka Brytania	50,5	53,9	54,7	53,4
Hiszpania	62,6	65,5	70,1	68,8	Włochy	124,9	124,2	124,0	121,6
Holandia	77,9	79,1	77,2	72,1					
Wartość referencyjna**	60,0	60,0	60,0	60,0	Wartość referencyjna**	60,0	60,0	60,0	60,0

* Kraje te przystąpiły do UE 1 stycznia 1995 r.

** Wartość referencyjna została obliczona dla 12 krajów członkowskich UE.

Źródło: [3].

Tabela 2. Poziom deficytu budżetowego w krajach UE w latach 1994-1997

Kraj	Deficyt budżetowy (w %)				Kraj	Deficyt budżetowy (w %)			
	1994	1995	1996	1997		1994	1995	1996	1997
Austria*	-5,0	-5,2	-4,0	-2,5	Irlandia	-1,7	-2,2	-0,4	0,9
Belgia	-4,9	-3,9	-3,2	-2,1	Luksemburg	2,8	1,9	2,5	1,7
Dania	-2,8	-2,4	-0,7	0,7	Niemcy	-2,4	-3,3	-3,4	-2,7
Finlandia*	-6,4	-4,7	-3,3	-0,9	Portugalia	-6,0	-5,7	-3,2	-2,5
Francja	-5,8	-4,9	-4,1	-3,0	Szwecja*	-10,3	-6,9	-3,5	-0,8
Grecja	-10,0	-10,3	-7,5	-4,0	Wielka Brytania	-6,8	-5,5	-4,8	-1,9
Hiszpania	-6,3	-7,3	-4,6	-2,6	Włochy	-9,2	-7,7	-6,7	-2,7
Holandia	-3,8	-4,0	-2,3	-1,4					
Wartość referencyjna**	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	Wartość referencyjna**	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0

* Kraje te przystąpiły do UE 1 stycznia 1995 r.

** Wartość referencyjna została obliczona dla 12 krajów członkowskich UE.

Źródło: [3].

W 1998 r. Komisja Europejska po dokonaniu analizy spełnienia kryteriów konwergencji przez państwa UE stwierdziła, że do III etapu UGW może przystąpić

11 państw UE: Austria, Belgia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia i Włochy. Zaznaczyć należy, że największy sukces kraje te odnotowały w zmniejszaniu poziomu deficytu budżetowego. Tabela 3 przedstawia poziom zbieżności monetarnej i fiskalnej UE w roku kwalifikacji do strefy euro.

Tabela 3. Stopień spełnienia kryteriów konwergencji w 1998 r.

Kraj	Poziom inflacji (w %)	Poziom długoterminowych stóp procentowych)	Poziom deficytu budżetowego (w % PKB)	Poziom długu publicznego (w % PKB)
Austria	0,8	4,7	-2,1	63,1
Belgia	0,9	4,8	-1,3	117,3
Dania	1,3	4,9	+0,8	58,1
Finlandia	1,4	4,8	+1,0	49,6
Francja	0,7	4,6	-2,9	58,5
Grecja	4,5	8,5	-2,4	106,5
Hiszpania	1,8	4,8	-1,8	65,5
Holandia	1,8	4,6	-0,9	67,7
Irlandia	2,1	4,8	+2,3	52,1
Luksemburg	1,0	4,7	+2,1	6,7
Niemcy	0,6	4,6	-2,1	61,0
Portugalia	2,2	4,9	-2,3	57,8
Szwecja	1,0	5	+2,0	75,1
Wielka Brytania	1,6	5,6	+0,6	49,4
Włochy	2,0	4,9	-2,7	118,7
Wartość referencyjna	2,2	6,6	-3,0	60,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [4].

4. Sytuacja fiskalna strefy euro w świetle programów stabilizacyjnych

Zapewnienie stabilności finansów publicznych oraz spełnienie kryteriów fiskalnych minimalizują ryzyko zastosowania sankcji przewidzianych w Pakcie Stabilności i Wzrostu. Zmiany dokonujące się w ostatnim okresie, w sferze finansów publicznych strefy euro, stanowią realizację postanowień znowelizowanego Paktu Stabilności i Wzrostu. W znowelizowanym pakcie nacisk położono na działania dostosowawcze w kwestii spełnienia kryterium deficytu budżetowego. Kraje o nadmiernym deficycie powinny stosować się do rekomendacji i wskazówek Rady w odniesieniu do procedury nadmiernego deficytu, która określa zazwyczaj roczne działania dostosowawcze na poziomie co najmniej 0,5% PKB w ujęciu cyklicznie skorygowanym, bez uwzględnienia działań jednorazowych lub przejściowych. Scenariusz dostosowawczy oparty na wskaźniku 0,5% PKB rocznie dotyczy także

krajów, które jeszcze nie osiągnęły celu średniookresowego i w których nie występuje nadmierny deficyt, jednak w wypadku tych krajów wskaźnik 0,5% PKB rocznie stanowi jedynie wartość referencyjną [7, s. 72].

Bez podjęcia dodatkowych działań żaden z krajów o nadmiernym deficycie nie będzie w stanie osiągnąć celów nominalnej konsolidacji ani w 2005 r., ani w 2006 r., co grozi podważeniem wiarygodności Paktu Stabilności i Wzrostu wkrótce po jego reformie. Większość krajów strefy euro potrzebuje kompleksowej i pro wzrostowej strategii reform, która musi obejmować dążenie do zacieśniania fiskalnego. Reformy wydatków strukturalnych mają podstawowe znaczenie dla zdrowego i sprzyjającego wzrostowi systemu finansów publicznych. Jednocześnie mechanizmy kontroli wydatków mogą wymagać wzmocnienia, by uniknąć przekroczenia założonego poziomu wydatków, prowadzącego niejednokrotnie do podniesienia docelowego poziomu deficytu budżetowego. Pozwoli to krajom osiągnąć stabilność finansów publicznych przy odpowiednim poziomie finansowania najważniejszych zadań budżetu [6, s. 68-69].

Zaktualizowane programy stabilizacyjne gospodarek strefy euro przewidują poprawę stanu finansów publicznych w 2006 r., jednak jej zakres jest dość ograniczony. Prognozy wskazują na zmniejszenie deficytu budżetowego do 2,3% oraz długu publicznego do 70,8% wobec odpowiednio 2,5% i 71% w 2005 r. Tak ograniczone korzyści w rozwoju sytuacji fiskalnej w strefie euro wynikają ze stosunkowo słabego wzrostu gospodarczego oraz rosnących wydatków budżetowych, powodowanych m.in. starzeniem się społeczeństw.

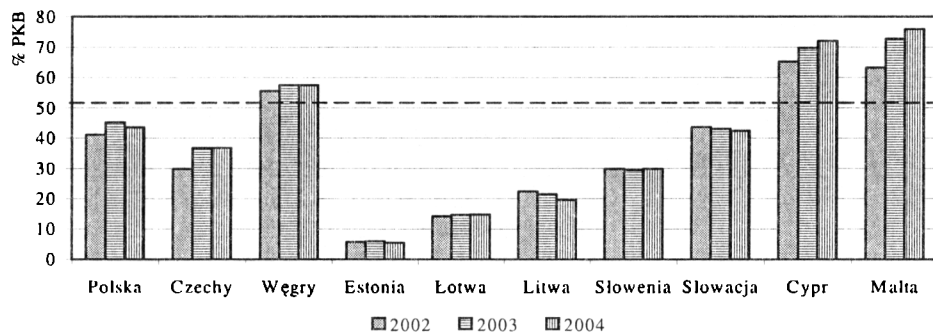
Tabela 4. Wskaźniki fiskalne strefy euro według programów stabilizacyjnych

Kraj	Poziom deficytu budżetowego (w % PKB)				Poziom długu publicznego (w % PKB)			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Austria	-1,9	-1,7	-0,8	0,0	63,4	63,1	61,6	59,5
Belgia	0,0	0,0	0,3	0,5	94,3	90,7	87,0	83,0
Finlandia	1,8	1,6	1,6	1,5	42,7	41,7	41,1	40,6
Francja	-3,0	-2,9	-2,6	-1,9	65,8	66,0	65,6	64,6
Grecja	-4,3	-2,6	-2,3	-1,7	107,9	104,8	101,1	96,8
Hiszpania	1,0	0,9	0,7	0,6	43,1	40,3	38,0	36,0
Holandia	-1,2	-1,5	-1,2	-1,1	54,4	54,5	53,9	53,1
Irlandia	0,3	-0,6	-0,8	-0,8	28,0	28,0	28,2	28,3
Luksemburg	-2,3	-1,8	-1,0	-0,2	6,4	9,6	9,9	10,2
Niemcy	-3,3	-3,3	-2,5	-2,0	67,5	69,0	68,5	68,0
Portugalia	-6,0	-4,6	-3,7	-2,6	65,5	68,7	69,3	68,4
Włochy	-4,3	-3,5	-2,8	-2,1	108,5	108,0	106,1	104,4
Średnia dla strefy euro	-2,5	-2,3	-1,8	-1,4	71,0	70,8	69,5	68,3

Źródło: [7, s. 69].

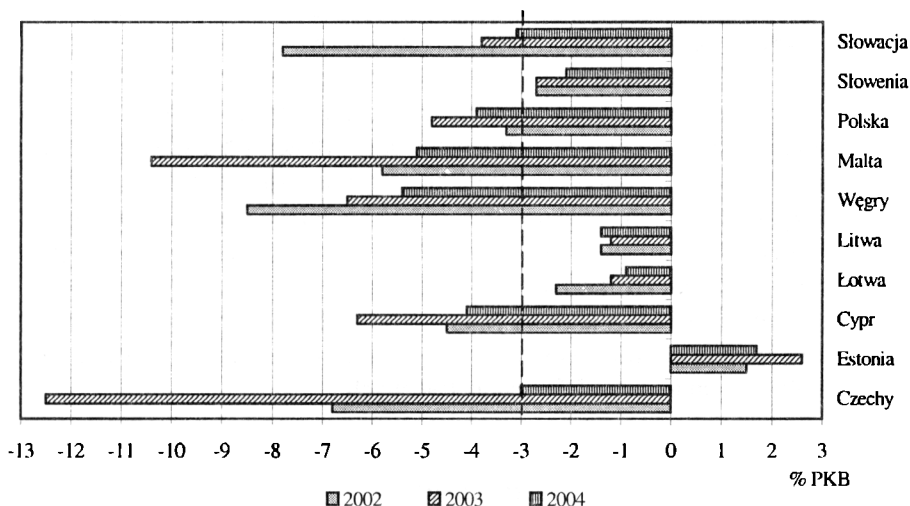
5. Sytuacja finansów publicznych UE 10

Stopień spełniania konwergencji fiskalnej w gospodarkach UE 10 jest wyższy niż w przypadku państw członkowskich strefy euro, zwłaszcza w kwestii zadłużenia publicznego. Jednak gospodarki te wymagają znaczniejszej poprawy, szczególnie w celu zapewnienia konwergencji realnej z gospodarkami strefy, bieżąca zaś sytuacja budżetowa bez podjęcia niezbędnych reform może wkrótce doprowadzić do strukturalnej nierównowagi budżetowej i zagrożenia stabilności finansów publicznych. Wyniki fiskalne UE 10 przedstawiają rys. 1 i 2.

Rys. 1. Dług publiczny UE 10

Źródło: Dane Eurostat.

Rys. 2. Deficyt budżetowy UE 10

Źródło: Dane Eurostat.

6. Wyzwania na rzecz konwergencji fiskalnej w Polsce

Warunki fiskalne członkostwa w strefie euro, obok monetarnych zaliczane są do tzw. nominalnych kryteriów UGW. Ewolucja procesu spełniania kryteriów konwergencji gospodarczej obserwowana jest poprzez coroczną aktualizację *Programu konwergencji*. Obecnie Polska spełnia kryteria fiskalne UGW, ale wynika to w znacznym stopniu z faktu, iż do 2007 r. Polska ma prawo uwzględniać Otwarte Fundusze Emerytalne w sektorze publicznym. Ma to istotne znaczenie dla stopnia zbieżności fiskalnej strefy euro, gdyż wyraźnie wpływa na poziom obciążeń budżetowych w stosunku do PKB.

Tabela 5. Scenariusze rozwoju sytuacji fiskalnej w Polsce

Wyszczególnienie		2005	2006	2007	2008
Wynik (w % PKB) saldo budżetu	bazowy	-2,9	-2,6	-2,2	-1,9
	optymistyczny	-2,9	-2,4	-1,8	-1,3
	pesymistyczny	-2,9	-2,9	-2,8	-2,8
Dług (w % PKB)	bazowy	42,5	45,0	45,3	45,4
	optymistyczny	42,5	44,3	43,3	42,4
	pesymistyczny	42,5	45,9	47,8	50,3

Źródło: Ministerstwo Finansów, zob. [10, s. 32].

7. Wnioski

Wśród analiz konsekwencji członkostwa Polski w UE oraz skutków działań podejmowanych na rzecz współpracy walutowej nie może zabraknąć dyskusji na temat warunków, celów i narzędzi wykorzystywanych obecnie do prowadzenia polityki w sferze finansów państwa. Niski stopień zbieżności wyników budżetowych w gospodarkach UE może stanowić istotny element w osiąganiu mniejszych korzyści z integracji gospodarczej. Jedną z przyczyn zróżnicowanej sytuacji finansów publicznych w UE jest brak harmonizacji polityki fiskalnej na szczeblu wspólnotowym. Działania na rzecz zmniejszenia stopnia dywergencji fiskalnej, podejmowane m.in. poprzez reformę Paktu Stabilności i Wzrostu, nie zapewniają, jak wynika z aktualnej sytuacji i prognoz na kolejne lata, skutecznego mechanizmu osiągania długookresowej równowagi budżetowej. Efektywne zarządzanie strefą jest możliwe, gdy narzędzia makroekonomiczne oddziałujące na gospodarki zapewniają osiągnięcie zamierzonych efektów oraz nie stwarzają ryzyka wystąpienia szoków asymetrycznych.

Literatura

- [1] Antonowska-Bartosiewicz I., *Europejski system walutowy w procesie integracji krajów EWG*, Instytut Finansów, Warszawa 1980.
- [2] Borowiec J., *Unia ekonomiczna i monetarna*, AE, Wrocław 2001.

-
- [3] *Convergence Report. Report Required by Article 109j of the Treaty Establishing the European Community*, European Monetary Institute, Frankfurt, March 1998.
- [4] *Euro-CAN Statistics*, European Communities, Luxemburg 2003.
- [5] Kołodziejczyk K., *Geneza wspólnotowej waluty euro*, Scholar, Warszawa 2000.
- [6] *Monthly Bulletin ECB*, ECB, Frankfurt, December 2005.
- [7] *Monthly Bulletin ECB*, ECB, Frankfurt, March 2006.
- [8] Nicoll W., Salmon T., *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- [9] Oręziak L., *Unia gospodarcza i walutowa*, [w:] *Unia Europejska*, red. K. Michałowska-Gorywoda, PWN, Warszawa 1997.
- [10] *Program konwergencji. Aktualizacja 2005*, Warszawa, styczeń 2006.
- [11] Zabielski K., *Integracja walutowa w EWG a stosunki finansowe Wschód-Zachód*, Instytut Finansów, Warszawa 1976.

FISCAL CONVERGENCE AND A MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION AND THE EUROPEAN MONETARY UNION

Summary

This article is about monetary integration in the European Union. The author concentrates on the fiscal convergence process in the candidate countries to EMU. The problem of divergence between euro zone and new EU members is still present especially when we are taking into account economic situation in Poland. This article contains also an analysis of convergence between founders countries and an economic situation of the countries which candidate to Euro zone. The research indicates the fact that full economic convergence is a very difficult process. It is mainly because of the lack of the public finance stability. The author considers different national programme of stabilization (present every year in the *Convergence Raport*), which are realized to achieve permanent fiscal balance.